

CURRÍCULUM VITAE ABREUJAT: APORTACIONS¹

Nom i cognoms: Elisabet Almeda Samaranch

Anys sotmesos a avaluació (mínim 6 anys):² 2001-2007

Any Aportació, resum i indicis de qualitat (màxim 5 aportacions)

Any	Aportació, resum i indicis de qualitat (màxim 5 aportacions)
2002	<p>Primera aportació</p> <p>Almeda, Elisabet (2002), <i>Corregir y Castigar. El ayer y hoy de las cárceles de mujeres</i>, Serie General Universitaria, SGU, núm. 19, pp. 271, Barcelona: Edicions Bellaterra. ISBN/ISSN: 84-7290-197-1</p> <p>Resum</p> <p>El llibre analitza els principals aspectes teòrics i empírics de la meva tesi doctoral sobre les presons de dones a Espanya, que és la primera i única tesi sociològica sobre aquesta temàtica al nostre país. L'objectiu és reconstruir la història de les presons de dones des del segle XVII i fins a l'actualitat, en el marc general de la història del sistema penitenciari espanyol i en el context del pensament penal, criminològic i sociològic de cada període. El treball demostra que al llarg dels segles hi hagut una forma diferent de castigar als homes i dones que han vulnerat les lleis penals; que a les presons espanyoles es discrimina a les dones empresonades, no només perquè se les tracti pitjor que els homes, sinó perquè el tractament penitenciari és sexista i que aquestes discriminacions s'han anat forjant i consolidant històricament des de l'aparició de les primeres institucions de reclusió femenines.</p> <p>Indicis de qualitat</p> <p>En el llibre es difonen els principals aspectes teòrics i empírics de la meva tesi doctoral sobre les presons de dones a Espanya. El treball ha contribuït a omplir el buit d'investigacions sobre les presons de dones i a enriquir l'anàlisi de la pena de presó al nostre país. De fet, és el</p>

¹ Totes les aportacions han de ser classificables com a ordinàries segons l'Ordre ministerial de 2 de desembre de 1994, publicada en el BOE de 3 de desembre de 1994 (http://www.aqu.cat/doc/doc_26837176_1.pdf). Quan l'aportació sigui una patent s'haurà d'incorporar l'informe corresponent a l'estat de la tècnica.

² La persona sol·licitant ha de sotmetre a avaluació un període mínim de sis anys. En cadascun d'aquests anys ha d'haver tingut vinculació a una institució superior de recerca i/o docència amb un mínim de vuit mesos per cada any natural.

primer estudi teòric i empíric sobre les institucions de reclusió femenines a Espanya, ja que sobre aquesta temàtica encara no hi ha hagut cap estudi aprofundit ni en el camp de la sociologia ni en el camp de la criminologia, i això malgrat que, actualment, l'índex de empresonament femení a Espanya és dels més alts d'Europa i, en els darrers vint anys, el nombre de dones preses ha augmentat tant que gairebé triplica l'augment experimentat per la població reclusa masculina. L'editorial del llibre és una de les més prestigioses d'Espanya i compleix amb els requisits de qualitat del procés editorial assenyalats en l'apèndix 1 de la resolució de 1994. La col·lecció és especialitzada, regular i continuada i hi publiquen els autors/es de nivell nacional i internacional experts en la producció científica d'aquestes temàtiques, tenint una ampla cobertura no només a Espanya sino també a gran part d'Europa i a tot Amèrica Llatina. Els resultats continguts en el llibre han estat presentats en diversos congressos nacionals i internacionals, en els que ha rebut el beneplàcit dels investigadors/es de la matèria. El llibre ha generat 8 rellevants cites acadèmiques i també recensions a la *Revista Sociològica* (núm. 5. Octubre-2004), a la *Revista La Aventura de la Historia* (any 5, núm. 55, maig 2003) y a la *Revista Panóptico* (núm. 5, nueva época, 1º semestre 2003). Després de la presentació del llibre, els principals diaris nacionals han publicat amplis resums del text i de les tesis defensades per l'autora, que ha estat convidada a impartir assignatures sobre el tema en cursos de tercer cicle, i a concedir diverses entrevistes en els principals mitjans de comunicació del país. Certament, aquest treball ha generat una nova i prolífera etapa investigadora, caracteritzada per la integració de comissions d'experts, direcció de tesis doctorals, participació en projectes de nous coneixements (I+D espanyols i europeus), invitacions i organització de jornades i seminaris sobre el tema, entre els quals puc destacar el workshop internacional sobre "Dona i execució penal: Diagnòstics i Alternatives", desenvolupat en el "International Institute for the Sociology of Law" a Oñati i, recentment, el maig de 2009, les jornades sobre "Execució penal femenina a l'Estat espanyol", celebrades a la Universitat de Barcelona. En el mateix sentit, arran de la lectura i valoració d'aquesta aportació, la University of Harvard (considerada número 1 en el ranking de les millors universitats del món), a través del seu Centre "Mind d'Günzburg Center for European Studies", em va oferir una plaça com a "Visiting scholar" per a una estada de tres mesos de recerca i transferència de tecnologia i coneixements.

Segona aportació

Almeda, Elisabet; Sarasa, Sarasa y Obiols, Dolors (2002) "Estado, Sociedad civil y Rentas Mínimas de Inserción: El caso del PIRMI catalán" en Luis Moreno (ed.) *Pobreza y Exclusión: La "Malla de Seguridad" en España*, Colección Politeya. Estudios de Política y Sociedad. pp. 221-257, Madrid: CSIC. ISBN/ISSN: 84-00-08006-8

Resum

El treball presenta els resultats d'un projecte de recerca del "Plan Nacional" R+D, sobre exclusió social i l'Estat del benestar espanyol. L'objectiu principal és analitzar el paper que tenen les entitats socials en la tramitació, gestió i desenvolupament de les rendes mínimes d'inserció en les diferents comunitats autònomes d'Espanya, especialment a Catalunya, en el marc actual de reestructuració dels règims de benestar a Europa. Les conclusions més significatives són, primer, que les rendes mínimes d'inserció suposen una pràctica política de govern compartit amb les entitats de la societat civil. Segon, que sovint sorgeixen tensions entre els sindicats i les entitats prestadores de serveis al voltant de les possibles estratègies d'inserció de les persones beneficiàries d'aquestes rendes i, tercer, que per evitar problemes de representativitat política, caldria aprofundir més en les diverses formes i mecanismes de participació social dels agents socials en la gestió pública.

2002

Indicis de qualitat

Aquest treball és el resultat d'un projecte de recerca col·lectiu sobre el paper de l'Estat del benestar espanyol dirigit per Luís Moreno, investigador de l'Institut d'Estudis Socials Avançats-CSIC i considerat com un dels millors investigadors espanyols especialitzats en l'estudi dels règims de benestar. El projecte de recerca bàsica titulat "Exclusió i integració en l'Estat del benestar: la darrera xarxa de protecció social a Espanya" ha estat finançat pel Pla Nacional R + D-CICYT (1997-2001). Al llarg de quatre anys han participat en el projecte diferents equips de recerca de diverses universitats i de reconegut prestigi en la matèria, cadascun dels quals realitzava la seva aportació específica en funció dels seus interessos i objectius. Aquests equips estaven formats pel catedràtic Gregorio Rodríguez Cabrero i els seus col·laboradors (Universitat d'Alcalá de Henares); el catedràtic Julio Carabaña i els seus col·laboradors (Universitat Complutense de Madrid); el professor Manuel Aguilar i els seus col·laboradors (Universitat Pública de Navarra) i el professor Miguel Ángel Malo (Universitat de Salamanca). Des del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat

Pompeu Fabra, vaig formar part de l'equip d'investigació, conjuntament amb Sarasa i Obiols. Amb Sarasa vam elaborar el marc teòric i el treball qualitatiu d'entrevistes i qüestionaris a una mostra d'entitats socials que tramiten i gestionen les rendes mínimes a Catalunya, així com als representants dels sindicats i partits polítics més representatius d'aquesta comunitat i que també estan implicats directament o indirectament en les polítiques socials d'aquestes rendes. Per aquesta darrera activitat, vam comptar amb amb la col·laboració d'Obiols. El projecte va donar lloc a aquesta publicació conjunta, en la qual comptem amb un dels capítols del llibre, que va ser editat per Luís Moreno dins de la col·lecció Politeya d'Estudis de Política i Societat -reconeguda com una de les més rellevants a Espanya dins l'àmbit de les polítiques socials comparades- i en el marc de la prestigiosa editorial del CSIC, que és el màxim òrgan de recerca social del país. La difusió dels resultats ha estat molt àmplia, ja que prèviament s'han publicat com a working paper de la unitat de polítiques comparades del CSIC (vegeu <http://www.iesam.csic.es/doctrab.htm>), rebent diverses crítiques i comentaris que es van anar incorporant al document final, i que s'han presentat en diferents congressos de sociologia i també de treball social.

Tercera aportació

Almeda, Elisabet (2003) *Mujeres encarceladas*, pp. 213, Barcelona: Ariel. ISBN/ISSN: 84-344-4278-X

Resum

S'analitzen els resultats més rellevants de varies recerques aplicades que he dirigit a l'àmbit espanyol sobre les presons de dones: dades de població reclusa femenina comparades, trets sociològics, penals i penitenciaris de les dones i les seves problemàtiques i polítiques penitenciàries; tot contextualitzat en el marc teòric de la criminologia del gènere. Es dona la paraula a les dones empresonades que parlen i ens expliquen, cada una a la seva manera, la seva trajectòria, les seves vivències i el que pensen de la presó. Pels diversos aspectes tractats i per la metodologia emprada, es tracta d'un treball pioner i innovador en la temàtica. Dels resultats destaquen la constatació de l'augment dels delictes contra la salut pública, l'elevada penalització, la manca de mesures alternatives i les problemàtiques específiques de les dones: tractes penitenciaris sexistes i estereotipats; disciplina i controls excessivament estrictes; medicalització desmesurada o falta d'assistència a dones amb càrregues familiars.

2003

Indicis de qualitat

Aquest llibre ha tingut una àmplia difusió, ja que és un dels primers estudis a nivell internacional, que analitza la situació actual de les presons de dones a Espanya, fent un treball d'anàlisi de casos que, endemés, dóna la veu a les dones preses. Publicat per Ariel, editorial acadèmica del Grup Planeta, un dels grups editorials més importants d'Europa i amb una major incidència divulgativa a nivell internacional, especialment a Amèrica Llatina. El treball ha estat el resultat de diverses recerques, entre les quals destaquen, d'una banda, un estudi de cas a la presó de dones del centre penitenciari de Brians I, durant un any sencer, fet que va suposar un dels treballs de camp més llargs i intensos realitzats al nostre país en aquest àmbit i, de l'altra, un projecte internacional titulat "Women, Integration and Prison. Anàlisi de the processes of sociolabour Integration of Women prisoners in Europe", finançada per la Comissió Europea, en el marc del "The Fifthnes Programme Framework in the key action improvement of the base of socio-economic Knowledge, 1998-2000 " i de la que vaig ser-ne la directora del "Consulting Board" (vegeu més detalls en el currículum). Certament, aquest llibre és el més citat en la història dels llibres de sociologia sobre les presons de dones a Espanya i és una publicació de difusió i referència internacional, constatable en les més de vint cites acadèmico-científiques internacionals i nacionals que ha generat, entre les quals es poden assenyalar: 1) Marcia Esparza, M., (2006) "Expanding the Frame The Role Visual Research Methods Played in Documenting the Lives of Incarcerated Indigenous Women in Oaxaca, Mèxic", a Journal of Contemporary Criminal Justice, Vol 22, No 2, 113-136, Sage Publications.; i 2) Heike Zurhold (2005) Female drug users in prison and after release. A five-country follow-up study in Europe on relapse prevention-Agis 2005, European Commission,. Project Number: JAI/2005/AGIS/072. Altrament, ha tingut extenses ressenyes i comentaris en revistes nacionals i internacionals, entre les quals es poden citar la Revista Española de Investigación Criminológica (REIC 01-C-03, 2003-www.criminologia.net/revista), la Revista Sociològica (núm. 5. Octubre-2004), i la Revista Panoptico (núm. 6, nova època, 2n semestre 2003). Finalment, en diverses ocasions, els seus capítols han estat requerits per ser reproduïts íntegrament en altres publicacions, com per exemple, a la Revista Electrónica de Pensamiento Penal (www.pensamientopenal.com.ar), una de les tres revistes electròniques de major prestigi d'Amèrica Llatina en aquesta temàtica.

Quarta aportació

Almeda, Elisabet (2005) "Women's imprisonment in Spain", in *Punishment and Society. The International Journal of Penology*, volume 7, number 2, April 2005.pp. 183-199. London: Sage Publications. ISSN: 1462-4745

Resum

L'objectiu principal d'aquest article és la sistematització i actualització de l'anàlisi sobre execució penal femenina a Espanya i a Catalunya, en el marc europeu i en el context teòric de la criminologia crítica i de gènere. A la majoria de països europeus, els estudis teòrics i empírics sobre aquestes institucions són nombrosos i daten de la meitat dels seixanta, però en d'altres països del Sur d'Europa, com Espanya, no és fins als anys vuitanta, que comença a haver-hi cert interès en la temàtica. Ara bé, és justament en aquest període quan comença a incrementar significativament la població reclusa, especialment la femenina, i quan s'evidencien molts dels mites de les presons femenines i moltes de les seves situacions problemàtiques: la preponderància de l'estereotip de la domesticitat en la ideologia i pràctica penitenciària i les dificultats que suposa la maternitat entre reixes, tant si es tenen els fills/es a dins com a fora.

2005

Indicis de qualitat

Es tracte d'una aportació a la revista *Punishment and Society*, publicació de reconeguda vàlua internacional i que està recollida i destacada en el llistat de revistes del "Journal Citations Reports" del "Social Sciences Citation Index-SSCI", en la categoria B, i amb un factor d'impacte del 0,878. Això en si mateix, ja acredita la seva capacitat divulgativa, però a part l'article també ha estat publicat sota les màximes condicions de qualitat científica, tant pel què fa els criteris de referència a la qualitat informativa de la revista, com als criteris sobre la qualitat del procés editorial i la qualitat científica de la revista. La Revista *Punishment and Society, The International Journal of Penology*, és editada per la prestigiosa marca "Sage", i constitueix una excel.lent publicació periòdica que reuneix els més prestigiosos investigadors/es internacionals en l'àmbit de l'execució penal. Inicialment dirigida per David Garland (New York University), i actualment per Richard Sparks (de la Universitat de Keele), publica quatre números cada any dedicats de manera monogràfica a temes decisius que afecten la reclusió institucional. La revista compta amb un grup de coeditors, d'entre els millors experts internacionals del tema,

de diferents universitats internacionals: Pat Carles (Keele University), Andrew Coyle (King's College London), David Garland (New York University) o Dario Melossi (Universitat de Bolonya). L'article ha estat objecte de diversos reconeixements i ha motivat diverses activitats acadèmic-científiques d'alt impacte. Va ser premiat amb el "reconeixement d'outputs a la recerca de qualitat" de l'any 2006, en el marc d'una política impulsora de la recerca competitiva, per part del centre R + D que integra la Universitat de Barcelona. També fruit de la lectura i anàlisi de l'article, la professora Pat Carles (màxima referent actual en la temàtica de la aportació) va sol·licitar que coorganitzem un Seminari a la Universitat de Barcelona, que es va celebrar l'any 2006. Així mateix, l'article va permetre posar en contacte a aquesta investigadora amb màxims referents en la temàtica, entre els quals poden anomenar-se el Prof Loïc Wacquant (University of California, Berkeley), la Prof Barbara Owen (California State University) i el Prof David Greenberg (New York University), amb els que s'està organitzant un nou Seminari Internacional a desenvolupar properament a la Universitat de Barcelona. D'altra banda, l'aportació ha generat diverses cites acadèmic-científiques nacionals i internacionals, entre les quals destaquen: 1) Player, E (2005) "The reduction of women's imprisonment in England and Wales. Will the reform of short prison sentences help? ", In Punishment and Society, Vol 7 (4): 419-439, octubre 2005; i 2) Barberet, R. (2005) "Spain", in European Journal of Criminology, Vol 2 (3): 341-368, Sage Publications.

Cinquena aportació

Almeda, Elisabet; Ribas, Natalia y Bodelón, Encarna (2005) *Rastreado lo invisible: mujeres inmigrantes en las cárceles*, en Colección "Migraciones", Cuadernos A-Temas de Innovación Social 16, pp. 188, Barcelona: Anthropos. ISBN/ISSN: 84-7658-740-6

Resum

Aquest treball recull els resultats d'un projecte R+D sobre les dones estrangeres a les presons espanyoles. L'objectiu principal és aprofundir en el coneixement d'aquest col·lectiu a partir d'interrelacionar les polítiques penitenciàries amb les polítiques de drogues i les polítiques migratòries, i de copsar el viscut a través d'un treball de camp a set presons femenines diferents pel que fa a infraestructures, recursos, programes i personal. Les estrangeres representen un 30% del total de dones preses i la seva història sempre

és repeteix: una dona surt de Bogotà o Sao Paulo cap a Barajas o Barcelona amb alguns quilos de cocaïna, detinguda a l'aeroport i empresonada immediatament per delictes contra la salut pública amb una pena de nou anys, durant la que patirà una doble discriminació: desigualtats de tracte i limitacions de drets per la seva condició d'estrangeres i discriminacions tradicionals de les preses, però amb més gravetat per ser estrangeres.

Indicis de qualitat

En aquest treball s'exposen els principals resultats del projecte I + D "Rastreando lo invisible", finançat pel Pla Nacional R + D-1999 de la Comissió Interministerial de Ciència i Tecnologia-Ministeri de Treball i Afers Socials-Institut de la Dona. Es tracta d'una investigació pionera al nostre país, doncs és el primer treball sobre aquesta temàtica i de les poques recerques aplicades sobre la realitat de les dones estrangeres a les presons espanyoles, per la qual cosa suposa una gran aportació al panorama editorial i acadèmic espanyol. La seva principal innovació és un enfocament teòric i multidisciplinar sobre les diferents polítiques que afecten directament a aquest col·lectiu de dones preses: les polítiques migratòries, antidroga, penitenciàries i de benestar i reinserció social. Tant en la seva metodologia com en el seu enfocament teòric, el treball aporta noves reflexions i nombroses dades per comprendre la realitat i les problemàtiques de les estrangeres preses. La selecció dels centres penitenciaris dels estudis de cas respon a la necessitat de visibilitzar els diversos espais del tancament de les dones: macropresons (Brians I, Madrid I, Madrid V i Topas) i presons exclusives de població femenina (Alcalá de Guadaïra, Brieva i Wad Ras). Les set presons estudiades representen una mostra dels centres de dones més significatius del país i, a més, recullen diferents experiències de l'empresonament de dones, tant per la diversitat d'institucions, com per la diferent ubicació territorial que tenen cadascuna d'elles. La meua participació en aquesta aportació ha estat elaborar el marc teòric sobre la criminalització femenina i l'estrangeria, dirigir l'estratègia metodològica de la investigació -i redactar l'apèndix metodològic de l'aportació-, i dur a terme al llarg de dos anys de treball, els estudis de cas de les presons de Topas, Brians I, Wad Ras i Madrid V. El llibre està editat per Antrophos que és l'editorial d'Espanya que més publica científicament sobre aquest tema i, a més, té una àmplia cobertura a la comunitat acadèmica d'Europa i Amèrica, amb especial influència a Amèrica Llatina, que és la zona de major impacte de la publicació, a la vegada que és d'on procedeixen la majoria de les dones estrangeres empresonades. Per suposat, l'editorial Antrophos compleix tots els requisits del procés de qualitat editorial esmentats en l'apèndix 1 de la resolució de 1994. D'altra banda, està sent

àmpliament difós, té diverses ressenyes i està generant una bona mostra de cites acadèmico-científiques, entre les quals es destaquen: 1) Yagüe Olmos, C. (2007) "Mujeres en prisión. Intervención basada en sus características, necesidades y demandas". A la Revista Española de Investigación criminológica, Article 4, núm. 5; i 2) Cruells, M. i Igareda, M. (2005) Women Integration and Prison, Edicions Surt, Barcelona. Així mateix, els resultats del projecte han tingut molt bona acollida pels especialistes del tema, sobretot l'originalitat i novetat de la recerca realitzada, a partir de la presentació del seu contingut en diversos congressos i seminaris nacionals i internacionals, entre els que poden citar-se: Almeda (2006) "Dones i presons: Passat i present de les presons femenines a Espanya", a I Congrés Penitenciari Internacional (Barcelona), Almeda (2002) "" La criminalització femenina de la immigració: resultats d'una investigació " , a III Congrés sobre la Immigració a Espanya, Laboratori d'estudis culturals (Granada) i Almeda (2001) "Processos de discriminació de les estrangeres en les presons femenines" a VII Congrés Espanyol de Sociologia (Salamanca).

Data i signatura: 16 de juliol de 2009